

University of Iran PRESS

The errors of Persian language learners in using Japanese final particles “ne”, “yo” and “yone”

Farzaneh Moradi*

department of Japanese language and literature, University of Tehran, Tehran.Iran

Email: farzaneh.moradi@ut.ac.ir

0000-0002-2983-3589

Fatemeh Mafakherian**

Master of Japanese Language Teaching, University of Tehran Tehran, Iran

Email: mafakherian.f@gmail.com

ABSTRACT

In Japanese conversation, the grammatical final particles, “yo”, “ne” and “yone” play an important role. So far, a lot of research has been done in relation to their functions, and the mistakes that language learners face when using them. This current research, with the purpose of something clarifying Persian language learner’s blind spots in learning these three final particles, investigated their role and functions in the sentence, then analyzed the answers of a test related to these three final particles which were obtained from 116 Iranian language learners and Japanese speakers. we determined the errors of the language learners in three different categories. In connection with the final particle “yo”, the majority of errors were about recognizing the function of “drawing attention”, “requiring awareness and recognition”, “emphasizing the will and desire”, “expressing satisfaction and agreement” and “requesting correction”; while associate with the final particle “ne”, most of the problems occurred in recognizing the functions of “expressing agreement and consensus”, “self-emphasis” and “demanding apparent satisfaction” was the greatest problem and the utmost errors related to “yone” was recognizing “receiving confirmation for a presupposition” and “providing an explanation with the audience”. Afterward, the source of these errors has been investigated and divided into four propellants “lack of final particles modality functions recognition”, “insufficient explanations in educational resources and errors caused by educational procedures”, “Multiple and similar functions of this final particles” and “The uniqueness of final particles features” which have been analyzed during this particle and then presented solutions for how to teach them.

DOI: 10.22059/JFLR.2023.352404.1002

ARTICLE INFO

Article history:

Received: 13 December 2022

Accepted: 18 February 2023

Available online: winter 2022

Keywords:

Japanese language, final particles, language learners, Persian speakers, modality

Moradi, F., & Mafakherian, F. (2023). The errors of Persian language learners in using Japanese final particles “ne”, “yo” and “yone. *Journal of Foreign Language Research*, 12 (4), 580-595.

* She has published some papers in Japanese language teaching and analysis of Japanese language teaching resources in different journals.

** Fatemeh Mafakherian Master of Japanese Language Teaching, University of Tehran Tehran, Iran

انتشارات دانشگاه تهران

پژوهش‌های زبان‌شناختی در زبان‌های خارجی

شاپای چاپی: ۴۱۲۳-۲۵۸۸-۷۵۲۱ شاپای الکترونیکی: ۲۵۸۸-۷۵۲۱

[/https://jflr.ut.ac.ir](https://jflr.ut.ac.ir)

تحلیل خطاهای زبان‌آموزان فارسی زبان در هنگام کاربرد تکواژهای پایان جمله

«yo ne» و «yone» در زبان ژاپنی

فرزانه مرادی*

گروه آموزش زبان ژاپنی دانشکده زبانها و ادبیات خارجی دانشگاه تهران، تهران، ایران

Email: farzaneh.moradi@ut.ac.ir

0000-0002-2983-3589

فاطمه مفاخریان**

گروه آموزش زبان ژاپنی، دانشکده زبانها و ادبیات خارجی دانشگاه تهران، تهران، ایران

Email: Mafakherian.f@gmail.com

چکیده

در مکالمات زبان ژاپنی، تکواژهای دستوری پایان جمله، به‌خصوص تکواژهای «yo»، «ne» و «yone» نقش مهمی ایفا می‌کنند؛ چرا که دیدگاه گوینده نسبت به محتوای کلام را مشخص می‌نمایند. تاکنون تحقیقات زیادی در رابطه با کارکردها، روش کاربرد و خطاهای زبان‌آموزان هنگام استفاده از آنها صورت گرفته است. در پژوهش حاضر با هدف روشن ساختن نقاط ضعف زبان‌آموزان فارسی‌زبان در زمینه یادگیری این سه تکواژ، نخست به بررسی نقش و کارکرد آنها پرداخته، سپس به تحلیل پاسخ‌های آزمون مرتبط با این تکواژها که از ۱۱۶ نفر از زبان‌آموزان ایرانی و گویشور ژاپنی از طریق پرسش‌نامه به‌دست آمده بود، پرداختیم. با مقایسه پاسخ‌های زبان‌آموزان ایرانی و گویشوران ژاپنی، خطاهای زبان‌آموزان را مشخص و در ۳ مقوله خطاهای مرتبط با تکواژ «yo»، خطاهای مرتبط با «ne» و خطاهای مرتبط با تکواژ «yone» بررسی نمودیم. در ارتباط با تکواژ «yo»، بیشترین خطا در تشخیص کارکرد «برانگیختن توجه»، «مطالبه آگاهی و تشخیص»، «تأکید بر اراده و خواست»، «ابراز رضایت و موافقت» و «درخواست اصلاح»، در ارتباط با تکواژ «ne»، در تشخیص کارکردهای «ابراز موافقت و هم‌نظری»، «خودتأییدی» و «مطالبه رضایت ظاهری»، در ارتباط با تکواژ «yone»، در تشخیص «دریافت تأیید برای یک پیش‌فرض» و «ارائه توضیح با مخاطب» رخ داده بود. سپس به بررسی منشاء خطا پرداخته و علل آن را در چهار عامل «عدم شناخت کارکرد وجهی تکواژها»، «عدم ارائه توضیحات در منابع و خطاهای ناشی از رویه‌های آموزشی»، «کارکردهای متعدد و مشابه این تکواژها» و «منحصربه‌فرد بودن ویژگی‌های تکواژها» تحلیل و راهکارهایی برای آموزش آنها ارائه نمودیم.

اطلاعات مقاله

تاریخ ارسال: ۱۴۰۱/۰۹/۲۲

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۱/۱۱/۲۹

تاریخ انتشار: زمستان ۱۴۰۱

نوع مقاله: علمی پژوهشی

کلید واژگان:

زبان ژاپنی، تکواژ پایان جمله، زبان‌آموزان، فارسی‌زبان، وجهیت

شناسه دیجیتال DOI: 10.22059/JFLR.2023.352404.1002

مرادی، فرزانه و مفاخریان، فاطمه (۱۴۰۱). تحلیل خطاهای زبان‌آموزان فارسی زبان در هنگام کاربرد تکواژهای پایان جمله «yo ne» و «yone» در زبان ژاپنی. پژوهش‌های زبان‌شناختی در زبانهای خارجی، ۱۲(۴)، ۵۸۰-۵۹۵.

Moradi, F., & Mafakherian, F. (2023). The errors of Persian language learners in using Japanese final particles "ne", "yo" and "yone. *Journal of Foreign Language Research*, 12 (4), 580-595.

*استادیار زبان و ادبیات ژاپنی، دانشکده زبانها و ادبیات خارجی دانشگاه تهران. انتشار مقالاتی در زمینه آموزش زبان ژاپنی و تحلیل منابع آموزشی زبان ژاپنی در مجلات

مختلف

**کارشناسی ارشد آموزش زبان ژاپنی دانشگاه تهران.

کارکرد معنایی آنها ارائه نمی‌گردد؛ وی همچنین کارکردهای فراوانی که این تکواژها دارند را علت عدم کاربرد مناسب آنها توسط زبان‌آموزان خارجی می‌داند. فرض نگارنده این است که بروز خطا و عدم کاربرد صحیح این تکواژها در میان فارسی‌زبانان نیز علل مشابهی دارد و عدم ارائه توضیحات و پرداخته‌نشدن به کارکردهای متعدد آنها در منابع درسی و در نتیجه عدم شناخت کافی نسبت به کارکردهای این تکواژها، می‌تواند یکی از علل مهم استفاده نامناسب از آنها، در مکالمه‌های فارسی‌زبانان باشد.

۲. پیشینه تحقیق

تکواژهای مورد بحث و چگونگی کاربرد آنها توسط زبان‌آموزان ژاپنی، از موضوعات مورد توجه محققین است و تاکنون تحقیقات متعددی در این ارتباط انجام شده است. (یامادا، ۲۰۰۶) در پژوهشی، نخست به بررسی موقعیت‌های کاربرد تکواژ «yo» پرداخته است؛ سپس بر اساس کارکرد وجهی، آنها را به سه موقعیت «برانگیختن توجه»، «مطالبه اطلاعات و آگاهی» و «مطالبه اصلاح و تغییر» تقسیم نموده است. سپس با برگزاری آزمونی وضعیت به‌کارگیری این تکواژ توسط زبان‌آموزان چینی را بررسی نموده و با تحلیل نتایج آزمون به این نتیجه می‌رسد که بسیاری از زبان‌آموزان چینی در تشخیص و به‌کارگیری کارکرد «برانگیختن توجه» دچار خطا شده‌اند. وی همچنین با مقایسه نتایج آزمون زبان‌آموزانی که تجربه زندگی در ژاپن را داشته‌اند با زبان‌آموزانی که فقط در چین زبان ژاپنی را آموخته‌اند، عنوان می‌کند که گروه دوم تمایل کمتری به استفاده از تکواژ «yo» داشته‌اند.

در تحقیق دیگری (لی، ۲۰۰۱) نخست عملکردهای ارتباطی این سه تکواژ را بررسی نموده و به این نتیجه رسیده است که در هنگام بحث و اختلاف‌نظر بین طرفین گفتگو، با بهره‌گیری از «yo» با آهنگ کلامی پایین، می‌توان موضع خود را به‌صورتی روشن بیان نمود. به‌علاوه، «ne»، «yo» و «yone» با آهنگ کلامی بالا، برای نشان دادن قصد و نیت، می‌توان از بیان نظر و دیدگاه خود به‌صورت یک‌جانبه خودداری نموده و در عین بیان شفاف دیدگاه خود، توجه و ملاحظه خود

یکی از عناصر مهم برای انجام یک مکالمه روان و طبیعی در زبان ژاپنی استفاده صحیح از تکواژهای پایان جمله است. سه تکواژ «me»، «yo» و «yone» در مکالمات روزمره پرکاربردتر از سایر تکواژها هستند. در مکالمات زبان ژاپنی، نقشی که هر یک از این تکواژها ایفا می‌کنند، دیدگاه گوینده نسبت به محتوای کلام را مشخص می‌کنند. بنابراین درک این نکته که هر یک از این تکواژها در مکالمات طبیعی ژاپنی به چه شکل و میزانی مورد استفاده قرار می‌گیرند، برای فراگیران زبان ژاپنی امری دشوار است. علاوه بر این، این تکواژها کارکردهای مشابهی دارند که باعث می‌شود در هنگام کاربرد، با یکدیگر اشتباه گرفته شوند و از آنجا که در مکالمات روزمره پرکاربرد هستند، مورد توجه بسیاری از محققان زبان ژاپنی قرار گرفته‌اند. اخیراً در ایران مطالعاتی در ارتباط با زبان ژاپنی و خطاهای زبان‌آموزان ایرانی انجام گرفته است. به‌عنوان مثال در تحقیقی (مقدم‌کیا و حسینی، ۱۳۹۹) به بررسی تطبیقی فرایندهای بزرگ‌سازی در زبان ژاپنی و فارسی پرداخته‌اند. در پژوهش دیگری (مرادی، ۱۳۹۹) خطاهای زبان‌آموزان ایرانی در استفاده از جملات مجهول ژاپنی را مورد بررسی قرار داده است. اما تاکنون تحقیقی در ارتباط با وضعیت یادگیری این تکواژها و همچنین تحلیل خطاها در هنگام کاربرد آنها در مورد زبان‌آموزان فارسی‌زبان صورت نگرفته است. این پژوهش ضمن بررسی کارکردهای تکواژهای «ne»، «yo» و «yone»، در جستجوی یافتن پاسخ این سؤالات است: ۱. خطاهای زبان‌آموزان در کاربرد این تکواژها بیشتر در چه گستره‌ای رخ می‌دهد؟ ۲. چه عواملی باعث بروز خطا در کاربرد آنها توسط زبان‌آموزان فارسی‌زبان می‌گردد؟

(یونه زاوا، ۲۰۰۵) بیان می‌کند که در مکالمه‌های زبان‌آموزان زبان ژاپنی، تکواژها یا اشتباه به کار می‌روند و یا به ندرت یا بیش از حد مورد استفاده قرار می‌گیرند. علت احتمالی استفاده ناصحیح از این تکواژها، از دیدگاه (ژنگ، ۲۰۲۰) این است که این تکواژها علاوه بر کارکرد دستوری، هم‌زمان کارکرد وجهی نیز دارند. به‌علاوه، از دیدگاه (سایگو، ۲۰۱۲) در آموزش زبان ژاپنی، توضیحات کافی در ارتباط با

این کارکرد در دو موقعیت استفاده می‌شود. یکی زمانی که مخاطب اطلاعاتی را که گوینده از آن مطلع است، طلب می‌کند. (مثال اول) و دیگری زمانی است که گوینده به مخاطب اطلاعاتی که از آن آگاهی ندارد عرضه می‌کند. (مثال دوم)

1. A: Osaka wa donna tokoro desu ka.

الف: اوساکا چجور جاییه؟

B: totemo sumi yasui tokoro desu yo.

ب: برای زندگی خیلی جای راحتی.

2. shinpai shi nai de. watashi wa itsumo anata no soba ni iru yo.

نگران نباش. من همیشه کنارتم.

ج: مطالبه اصلاح و تغییر

به اعتقاد (یامادا، ۲۰۰۶) وقتی گوینده در هنگام صحبت، مطمئن می‌شود که طرف مقابل نسبت به موضوع صحبت، نگرش متفاوتی دارد و احساس می‌کند که آن نگرش متفاوت باید اصلاح شود از تکواژ «yo» استفاده می‌کند. این تفاوت نگرش در مثال زیر مشهود است.

A: watashi wa saikin, meccha futo tte kita ne.

الف: من جدیداً خیلی چاق شدم نه؟

B: sō kana. son'na koto nai yo.

ب: واقعاً؟ نه اصلاً این‌طور نیست!

یامادا معتقد است این کاربرد، بسته به گفتار ممکن است تفاوت‌های ظریفی داشته باشد و برای «اجبار به اصلاح»، «انتقاد» و «دستور اجباری» نیز به کار رود.

د: ابراز رضایت و موافقت

بر اساس تحقیقی که (گروه مطالعات دستور توصیفی ژاپنی، ۲۰۰۳) انجام داده‌اند، مواقعی که از گوینده درخواستی شده و گوینده قصد اجابت آن را دارد، با افزودن «yo» به انتهای عبارت «desu» موافقت خود را ابراز می‌نماید؛ کاربرد تکواژ «yo» در این‌گونه جملات ضروری است و به‌طور

نسبت به طرف مقابل را نشان داد. وی سپس به مقایسه زبان-آموزان کره‌ای و گویشوران ژاپنی در موقعیت‌های «بیان موضع و دیدگاه فردی» به تفکیک هر یک از کارکردهای این سه تکواژ پرداخته و عنوان می‌کند، از این نقطه‌نظر تفاوتی بین دو گروه در کاربرد «ne» و «yo» مشاهده نکرده است. اما در ارتباط با تکواژ «yone»، تفاوت‌هایی بین دو گروه وجود دارد؛ گویشوران ژاپنی، هم در هنگام «بیان حقایقی که تأییدکننده ادعاهای فرد» است از «yone» استفاده می‌کنند و هم اغلب اوقات برای «بیان موضع و دیدگاه فردی» آن را به کار می‌برند. در مقابل زبان‌آموزان کره‌ای از این تکواژ، عمدتاً در هنگام «بیان حقایقی که ادعاهای فرد را تأیید می‌کند استفاده می‌کنند و در هیچ موردی از آن، برای بیان «موضع و دیدگاه خود» بهره ننگرفته‌اند.

همان‌گونه که قبلاً ذکر شد، در مکالمات زبان ژاپنی، تکواژهای دستوری پایان جمله، به‌خصوص تکواژهای «yo»، «ne» و «yone» نقش مهمی ایفا می‌کنند؛ چرا که کارکرد وجهی نیز داشته و دیدگاه گوینده نسبت به محتوای کلام را مشخص می‌نماید. (ژنگ، ۲۰۲۰) به نقل از ماسواوکا عنوان می‌کند، ساختار معنایی جمله از حوزه «بیانگر موقعیت و وضعیت» و حوزه «بیانگر نگرش گوینده» تشکیل شده است، که حوزه دوم «وجهیت» نامیده می‌شود. در این بخش به بررسی گروه دیگری از تحقیقات، نظیر (یامادا، ۲۰۰۶)، (شیون، ۲۰۱۰)، (ژنگ، ۲۰۲۰) و غیره، که کارکردهای آنها را از این منظر بررسی کرده‌اند، می‌پردازیم.

تحلیل کاربردهای تکواژ «yo»

الف: برانگیختن توجه شنونده

به اعتقاد (موری‌یاما و همکاران، ۲۰۰۱)، کارکرد معمول تکواژ «yo»، «جلب توجه شنونده» است. علاوه بر آن، (یامادا، ۲۰۰۶) «آگاهی دادن نسبت به یک موضوع» و «درخواست اصلاح» را دو کارکرد دیگر «yo» می‌داند. به‌عنوان مثال:

a, keitai wa ochi sō desu yo.

عه! گوشیت داره می‌افته!

ب: مطالبه اطلاعات و آگاهی

معمول گوینده با بالا بردن آهنگ صدا در تلفظ «yo» سعی دارد از بار روانی طرف مقابل بکاهد.

A: sensei, kimochi ga warui node, hayaku kaette mo ī desu ka.

الف: استاد حال خوب نیست، می‌تونم زودتر برم؟

A: ī desu yo. Odaiji ni.

ب: باشه، مشکلی نیست. مراقب خودت باش.

ه: کاربرد در جملات گفتگو با خود

به اعتقاد گروه مطالعات دستور توصیفی ژاپنی، تکواژهای «yo» و «ne» به شدت دارای طبیعت محاوره‌ای و شنونده محوری هستند و در گفتگوهای به کار می‌روند که در آن مخاطب وجود دارد؛ بنابراین در خودگویی‌ها و گفتار درونی به کار نمی‌روند. در مقابل (هان و ایچینوسه، ۲۰۱۱) معتقدند که تکواژ «yo» در خودگویی‌ها نیز همراه با گزاره جمله به کار می‌رود و نشانگر «تأکید بر اراده و خواست گوینده» است. به‌عنوان مثال:

A: koko wa saikin, insutaguramu de hontō ni yūmei ni natta tokoro desu yone?

الف: اینجا اخیراً توی اینستاگرام خیلی معروف شده، درسته نه؟

B: sōsō. zettai kitai to omotte ita n desu. sekkaku Teheran ni kite, koko wo minai de kaeru kotowa deki-masenn yo.

ب: همین‌طور. منم می‌خواستم حتماً اینجا رو پیام. حالا که تهران اومدم نمی‌تونم اینجا رو ندیده برگردم.

در این مکالمه کوتاه «yo»، بر «تأکید بر خواست گوینده» که همانا دیدار از مکان مورد بحث است، دلالت دارد.

تحلیل کاربردهای تکواژ «ne»

(شیون، ۲۰۱۰) کاربردهای تکواژ «ne» را بسته به اینکه در گفتگو اطلاعات از جانب کدامیک از طرفین ارائه می‌شود، به سه گروه زیر تقسیم می‌نماید.

الف: اطلاعات شنونده

• **تأیید:** در مواقعی که مخاطب نسبت به موضوعی، اطلاعات دقیق و مطمئنی دارد اما در مقابل گوینده از اطلاعات خود نسبت به آن موضوع نامطمئن است، گوینده با استفاده از تکواژ «ne» سعی می‌کند که در مورد اطلاعات خود از شنونده تأیید گرفته و اطلاعات نامطمئن خود را به اطلاعاتی دقیق و مطمئن تبدیل کند. در این‌گونه مواقع، نقش تکواژ «ne»، «تأیید» است.

A: musuko san ga mō kōkōsei desu ne.

الف: آقا پسرتون دیگه الان دبیرستانی‌ه؟

A: hai, so desu.

ب: بله همین‌طور

ب: اطلاعات مشترک

مواقعی است که گوینده، اطلاعاتی را راجع به موضوعی، با شنونده به اشتراک گذاشته و هر دو راجع به آن موضوع اطلاعات محکمی خواهند داشت. شیون، کاربرد این حالت را به سه گروه «مطالبه موافقت و همراهی»، «نشان دادن دقت و توجه» و «ابراز موافقت و هم‌نظری» تقسیم می‌نماید.

• **مطالبه موافقت و همراهی:** تکواژ «ne» برای تأیید اینکه گوینده و شنونده، اطلاعات و قضاوت یکسانی در مورد حقایقی عینی دارند، استفاده می‌شود. گوینده با استفاده از این تکواژ، به دنبال دریافت همراهی و موافقت مخاطب است؛ از این‌رو این عملکرد گفتاری «ne»، «مطالبه موافقت و همراهی» اطلاق گردیده و استفاده از آن در این جملات الزامی است

A: kyō wa samui desu ne.

الف: امروز سرده

نه؟

B: sō desu ne.

ب: بله، همین‌طور

به کار می‌رود و این تصور را القا می‌کند که گوینده انتظار دریافت موافقت از سوی شنونده را دارد و میزان بار درخواست را کاهش می‌دهد.

A: ashita no shiken ganbatte ne.

الف: در امتحان فردا موفق باشی.

نشان دادن اراده و خواست: حتی در مواقعی که در مورد اعمال خود صحبت می‌کنیم نیز گاهی می‌توان از «ne» استفاده نموده و «اراده و خواست» خود را به مخاطب ابراز و همراهی او را طلب نمود. به‌عنوان مثال:

A: kore, meccha oishi. الف: این خیلی خوشمزه‌ست!

B: jā, watashi mo tameshi te mimasu ne.

ب: پس منم امتحانش می‌کنم.

پاسخ: به اعتقاد شیون «ne» مورد استفاده در «پاسخ»، در جواب جملات سؤالی خاصی استفاده می‌شود اما از آنجا که درک این کاربرد برای فراگیران دشوار است، لازم است از دیدگاه عملکرد ارتباطی که مخاطب و شنونده را مورد توجه قرار می‌دهد، توضیح داده شود. بنابراین، برای درک این کاربرد ارتباطی، آن را به سه گروه «موقعیتی که اطلاعات متعلق به مخاطب است»، «موقعیتی که اطلاعات به هیچ‌کدام از طرفین گفتگو تعلق ندارد» و «موقعیتی که اطلاعاتی از جانب گوینده ارائه می‌شود»، تقسیم می‌نماید.

• خودتأییدی و یادآوری

در هر دو حالت، گوینده قبل از صحبت با مخاطب ابتدا موضوع را در ذهن خود تأیید می‌کند و بنابراین مشارکت مخاطب ضعیف است. (شیون، ۲۰۱۰) به نقل از نودا عنوان می‌کند «خودتأییدی»، «نشانه‌دهنده همسویی و توافق با نتیجه-گیری‌های خود» و «یادآوری» «نشانه‌دهنده همسویی و توافق با حافظه خود» است.

A: kono kanji no yomikata wa, nan desu ka.

الف: این کانجی چی خوانده میشه؟

B: kore wa “rikai” desu ne. ب: این «ریکای» هستش.

تحلیل کاربردهای تکواژ «yone»

• **نشان دادن دقت و توجه:** زمانی که اطلاعاتی مرتبط با شنونده است و گوینده راجع به آن صحبت می‌کند، «ne» را برای «نشان دادن دقت و توجه» استفاده می‌کند. در زبان ژاپنی، اگر گوینده در هنگام صحبت در مورد مسائل پیرامون شنونده، این تکواژ را به کار نبرد و قضاوت خود را به همان صورت بیان کند، این حس را ایجاد می‌کند که حریم مخاطب را نقض کرده است؛ اما افزودن تکواژ «ne»، تصور تحمیل قضاوت گوینده را کاهش داده و این حس را ایجاد می‌کند که گوینده برای مخاطب خود اهمیت قائل است.

A: ashita kara yoru 10 ji made benkyō shi nai to.

الف: از فردا باید تا ساعت ۱۰ شب درس بخوانم.

B: e! sore wa taihen desu ne.

ب: عه؟ چه سخت!

• **ابراز موافقت و هم‌نظری:** «ne» با کارکرد «ابراز موفقیت و رضایت»، هنگام موافقت با نظر یا ایده طرف مقابل استفاده می‌شود و اغلب با عبارات کلیشه‌ای مانند، «sō desu ne» (درسته)، «ā desu ne» (خوبه، مشکلی نیست) همراه است. استفاده از این تکواژ در عبارات ابراز موافقت و هم‌نظری نیز الزامی است.

A: kyō wa atsui desu ne.

الف: امروز هوا گرمه، نه؟

B: sō desu ne.

ب: آره، درسته.

ج: اطلاعات گوینده

کاربرد تکواژ «ne» در «اطلاعات گوینده» اختیاری است. شیون برای «اطلاعات گوینده» کارکردهای «مطالبه رضایت ظاهری»، «خودتأییدی و یادآوری» ذکر می‌کند، سپس «مطالبه رضایت ظاهری» را به «درخواست اقدام و عمل»، «نشان دادن اراده و خواست» و «پاسخ» تقسیم می‌کند.

• مطالبه رضایت ظاهری

درخواست اقدام و عمل: تکواژ «ne» در جملات «درخواست اقدام و عمل» مانند جملات تشویقی و توصیه‌ای

(گروه مطالعات دستور توصیفی ژاپنی، ۲۰۰۳)، کاربردهای تکواژ «yone» را بسته به صاحب اطلاعات بودن در گفتگو، به سه دسته «اطلاعات مشترک»، «اطلاعات گوینده» و «اطلاعات شنونده» تقسیم نموده‌اند.

الف: اطلاعات مشترک

• **موقعی که موافقت و هم‌نظری طرف مقابل مورد انتظار است:** در این کاربرد، تجربه‌ای مشترک بین گوینده و شنونده وجود دارد و گوینده مطلبی در رابطه با آن بیان کرده و انتظار دارد شنونده با صحبت او هم‌نظر باشد. این ویژگی در مثال زیر مشهود است.

kinō no pātī wa tanoshkatta yone.

مهمونی دیشب خیلی خوش گذشت نه؟

ب: اطلاعات گوینده

• **موقعی که فرد سعی در ارائه توضیح به مخاطب دارد:** در چنین موقعیتی، گوینده برای مخاطب راجع به موضوعی توضیح می‌دهد و همراهی و یکدلی او را می‌طلبد. در این گونه جملات باید قبل از «yone» عنصر دستوری «noda» یا شکل محاوره‌ای آن «nda»، به کار رود، در غیر این صورت جمله شکل غیر طبیعی خواهد داشت. مثال زیر، نمونه‌ای از این حالت است.

A: hitoride iku nowa daijōbu desu ka?

الف: مشکلی پیش نمیاد تنها بری؟

B: mō koko no seikatsu ni nare te kita n da (= noda) yone.

ب: (نه) دیگه به زندگی اینجا عادت کردم.

ج: اطلاعات شنونده

• **موقعی که فرد می‌خواهد در مورد یک پیش‌فرض تأیید دریافت کند:** در این مواقع دارنده اطلاعات، شنونده است و گوینده در رابطه با مسائلی که یا مستقیماً به شنونده مرتبط است یا وی نسبت به آن اطلاعات دقیقی دارد، تأیید می‌خواهد. البته این دریافت تأیید با دریافت تأیید به‌واسطه تکواژ «ne» متفاوت است. در تکواژ «yone»، گوینده نیت

و تمایلات مخاطب را حدس زده و با در نظر گرفتن آن، تأیید او را می‌خواهد اما در تکواژ «ne»، به‌صورت یک طرفه تأیید مخاطب را در مورد نظر خود می‌خواهد.

A: ashita no pātī ni kuru yone?

الف: مهمونی فردا رو میایی دیگه نه؟

B: (ashita no pātī ni) kuru ne.

ب: آره (مهمونی فردا رو) میام.

در جمله اول دارنده اطلاعات شنونده است و گوینده می‌خواهد تأیید شنونده را نسبت به حدس خود دریافت کند. اما در جمله دوم این حالت وجود نداشته و گوینده خود دارنده اطلاعات گزاره جمله بوده و با اضافه کردن تکواژ «ne» فکر و هدف ذهنی خود را به شنونده اطلاع می‌دهد.

۳. روش تحقیق

در این تحقیق ۱۱۶ نفر، شامل ۵۹ نفر از زبان‌آموزان ایرانی (۴۰ زن و ۱۹ مرد با میانگین سنی ۲۳/۹۷، بدون سابقه زندگی و تحصیل در ژاپن) و ۵۷ نفر گویشور ژاپنی (۳۷ زن و ۲۰ مرد با میانگین سنی ۲۴/۹۷) شرکت کردند. از میان زبان‌آموزان ایرانی ۵۱ نفر از دانشجویان زبان ژاپنی دانشگاه تهران و ۵ نفر زبان‌آموزان آموزشگاه زبان بودند و ۳ نفر دیگر هم ژاپنی را به‌صورت خودخوان آموخته بودند. تمامی شرکت‌کنندگان ژاپنی نیز دانشجویان مشغول به تحصیل در دانشگاه‌های ژاپن بودند. (این آزمون با همکاری چند تن از دانشجویان فارغ‌التحصیل رشته زبان ژاپنی دانشگاه تهران که در دانشگاه‌های ژاپن مشغول به تحصیل هستند برای شرکت‌کنندگان ژاپنی ارسال گردید). در این تحقیق، زبان‌آموزان با سابقه یک سال یادگیری زبان ژاپنی (۹ نفر) به‌عنوان زبان‌آموزان سطح مقدماتی، زبان‌آموزان با دو سال سابقه (۱۹ نفر) سطح مقدماتی-متوسط، زبان‌آموزان با سه سال سابقه (۱۷ نفر) سطح متوسط، زبان‌آموزان با سابقه چهار سال (۱۵ نفر) سطح متوسط-پیشرفته و زبان‌آموزان با سابقه چهار سال و بیشتر (۸ نفر) به‌عنوان زبان‌آموزان سطح پیشرفته در نظر گرفته شدند. برای آموزش ۳۱ نفر از شرکت‌کنندگان، در طول دوره آموزشی، ۳ جلد اول (مقدماتی تا مقدماتی-متوسطه) مجموعه

۶ سطحی «manabō nihongo» و برای ۲۵ نفر ۲ جلد سطح
مقدماتی مجموعه «minano nihongo»، و برای ۱۰ نفر دیگر
کتاب‌های متفرقه استفاده شده بود.

انجام پژوهش بر پایه روش میدانی و با استفاده از آزمون
بود که از طریق سایت google document تهیه شده و
پیوند (لینک) آن برای شرکت‌کنندگان ارسال شد. این آزمون
شامل ۲۶ سؤال، به صورت مکالمه‌های کوتاه بین دو فرد با نام
فرضی A و B بود که ۵۳ جای خالی در این مکالمه‌ها در
نظر گرفته شده و از شرکت‌کنندگان خواسته شد بود جاهای
خالی را با تکواژهای مذکور کامل کنند. جملات و عبارات
این پرسش‌نامه، بر پایه جملات به کار رفته در مقالات و یا
مستخرج از منابع معتبر بوده، که در قالب مکالمه‌های کوچک
در پرسش‌نامه به کار گرفته شده است و در این راستا، برای
اطمینان از میزان صحت و دقت جملات از نظر ۲ گویشور
بومی بهره گرفته شده است. همچنین، به منظور سنجش دقیق
خطاهای زبان‌آموزان، تلاش شد از تمامی کارکردهای
تکواژها، پرسش‌نامه استفاده شود. نحوه توزیع کارکردها در
سؤالات پرسش‌نامه به شرح جدول زیر است.

جدول ۱ نحوه توزیع کارکردها در پرسش‌نامه به تفکیک تکواژ و شماره
سؤال

تکواژ «yo»	تکواژ «ne»	تکواژ «yone»
برانگیختن توجه: 3a1,13a,20a,23b2	تأیید: 1b,9a,15a	انتظار از موافقت و هم‌نظری طرف مقابل: 1a1,10a
مطالبه اطلاعات و آگاهی: 1a2,17a2,22a2,23 b3,24b,23b3	مطالبه موافقت و همراهی: 5a,8a	سعی در ارائه توضیح به مخاطب: 10b2,15 b
مطالبه اصلاح و تغییر: 5b,11b,18a1,19b	نشان دادن دقت و توجه: 4b	سعی در دریافت تأیید برای یک پیش- فرض: 14a,23a1 ,26a1

ابراز رضایت و موافقت: 7b,14b1,17b2,18b 1,21b	ابراز موافقت و هم‌نظری: 3b,8b,12b1,26b
جملات گفتگو با خود: 4a,8a2,10b1	مطالبه رضایت ظاهری: 2b,6b,11a1,16 a1,16b,22a1
	خودتأییدی: 17a1, 17b1
	یادآوری: 12b

داده‌ها، بر اساس آزمون فرض آماری، با استفاده از نرم‌افزار
SPSS (Statistical Package for the Social Sciences)
(نسخه ۲۵) پردازش شده است. برای تعیین نتیجه آزمون از
شاخصی به نام مقدار احتمال (p-Value) استفاده شده است.
مقدار احتمال، عددی است که با استفاده از داده‌های نمونه
محاسبه می‌شود و هر مقدار از آن برابر با میزان انحراف
معیاری از میانگین است که مقادیر بزرگتر از آن نشان‌دهنده
خطاست. با کمک آزمون فرض آماری، به بررسی تفاوت میان
پاسخ‌های زبان‌آموزان ایرانی و گویشوران ژاپنی پرداختیم. در
مواقعی که مقدار احتمال یعنی (p-Value) از ۰/۰۵ کمتر
بود، به‌عنوان تفاوت معنادار میان نحوه کاربرد زبان‌آموزان
ایرانی با گویشوران ژاپنی در نظر گرفته شده و به مفهوم ناکافی
بودن آگاهی نسبت به کارکرد تکواژ مذکور تفسیر گردید. در
مقابل، در مواقعی که مقدار احتمال از ۰/۰۵ بیشتر بود، عدم
وجود تفاوت معنادار در نحوه کاربرد دو گروه تفسیر گردیده
و به معنای وجود شناخت کافی نسبت به آن کارکرد تکواژ
مذکور در نظر گرفته شد. نتیجه آزمون فرض آماری نشان داد
که پاسخ‌های زبان‌آموزان ایرانی و گویشورانی ژاپنی، در
ارتباط با تکواژ «yo» در هفت مورد (پرسش‌های 10b1,3a1
17a1,16a1,12b1,11a1) و در ارتباط با تکواژ «yone»
15b1,18a1,17a2,14b1, 23b2) پرسش‌نامه)، در ارتباط با
تکواژ «ne» در چهار مورد (پرسش-
های 17a1,16a1,12b1,11a1) و در ارتباط با تکواژ «yone»
در دو مورد (پرسش‌های 15b1 و 26a1) از نظر آماری دارای
اختلاف معنادار هستند. آمار توصیفی و نتایج این آزمون و
سطح معناداری (سطحی که در آن می‌توان پذیرفت که آیا یک
رویداد از نظر آماری معنادار است یا خیر) پرسش‌های مذکور،
در بخش بعدی و در جداول ۲ تا ۱۴ آمده است.

۴. نتایج آزمون

پاسخ‌های مرتبط با تکواژ «yo»

براساس نتایج آزمون، در رابطه با تکواژ «yo» تفاوت معناداری بین پاسخ‌های زبان‌آموزان ایرانی و گویشوران ژاپنی در سؤالات 10b1, 3a1 و همچنین سؤالات 23b2, 18b1, 18a1, 17a2, 14b1 پاسخ‌دهندگان ژاپنی تکواژ «yo» و در مقابل انتخاب اکثر پاسخ‌دهندگان ایرانی «ne» و «yone» بوده است. میزان انتخاب هر تکواژ و آمار حاصل از نتایج آزمون آماری، به تفکیک سؤالات مذکور به صورت جداول زیر است.

جدول ۵ آمار توصیفی نتایج آزمون آماری سوال 17a2

سطح معناداری	yon e	y o	n e	هیچ کدام	تعداد	ملیت
۰.۰۰۰	۶	۱۵	۲۸	۱۰	تعداد	ایرانی
	۱۰/۲	۲۵/۴	۴۷/۵	۱۶/۹	در صد	
۰.۰۰۰	۱	۴۲	۸	۶	تعداد	ژاپنی
	۱/۸	۷۳/۷	۱۴	۱۰/۵	در صد	

جدول ۲ آمار توصیفی نتایج آزمون آماری سوال 3a1

سطح معناداری	yon e	y o	n e	هیچ کدام	تعداد	ملیت
۰.۰۰۰	۷	۳۲	۴	۱۶	تعداد	ایرانی
	۱۱/۹	۵۴/۲	۶/۸	۲۷/۱	درصد	
۰.۰۰۰	۰	۵۳	۲	۲	تعداد	ژاپنی
	۰	۹۳	۳/۵	۳/۵	درصد	

جدول ۶ آمار توصیفی نتایج آزمون آماری سوال 18a1

سطح معناداری	yon e	y o	n e	هیچ کدام	تعداد	ملیت
۰.۰۰۰۴	۷	۲۱	۲۲	۰	تعداد	ایرانی
	۱۱/۹	۳۵/۶	۳۷/۳	۰	در صد	
۰.۰۰۰۴	۳	۳۹	۸	۱	تعداد	ژاپنی
	۵/۳	۶۸/۴	۱۴	۱/۸	در صد	

جدول ۳ آمار توصیفی نتایج آزمون آماری سوال 10b1

سطح معناداری	yon e	y o	n e	هیچ کدام	تعداد	ملیت
۰.۰۰۰۵	۳	۳۰	۸	۱۸	تعداد	ایرانی
	۵/۱	۵۰/۸	۱۳/۶	۳۰/۵	درصد	
۰.۰۰۰۵	۱۰	۳۴	۰	۱۳	تعداد	ژاپنی
	۱۷/۵	۵۹/۶	۰	۲۲/۸	درصد	

جدول ۷ آمار توصیفی نتایج آزمون آماری سوال 18b1

سطح معناداری	yon e	y o	n e	هیچ کدام	تعداد	ملیت
۰.۰۰۰	۶	۱۵	۲۸	۱۰	تعداد	ایرانی
۰.۰۰۰	۱	۴۲	۸	۶	تعداد	ژاپنی

جدول ۴ آمار توصیفی نتایج آزمون آماری سوال 14b1

ملیت	تعداد				تعداد
	۰	۱	۳۲	۱۷	
ایرانی	۰	۱/۷	۵۴/۲	۲۸/۸	درصد
	۱	۱/۸	۹۴/۷	۰	تعداد
ژاپنی	۱	۱/۸	۵۴	۰	تعداد
	۱/۸	۱/۸	۰	۰	درصد

جدول ۸ آمار توصیفی نتایج آزمون آماری سؤال 23b2

سطح معنا- داری	yone	yo	ne	هیچ- کدام	تعداد	ملیت
ایرانی	۱۱	۱۹	۱	۲۳	تعداد	۰.۰۰۳
	۱۸/۶	۳۲/۲	۱/۷	۳۹	درصد	
ژاپنی	۳	۳۶	۰	۱۸	تعداد	۰.۰۰۳
	۵/۳	۶۳/۲	۰	۳۱/۶	درصد	

پاسخ‌های مرتبط با تکواژ «ne»

در ارتباط با تکواژ «ne»، تفاوت معناداری بین پاسخ‌های هر دو گروه دیده می‌شود. برای پرسش-های 17a1, 16a1, 12b1, 11a1 از پاسخ‌دهندگان ژاپنی، «ne» و زبان‌آموزان ایرانی «yo» یا «yone» را برگزیده‌اند و یا به‌طور یکسان هر سه تکواژ را انتخاب نموده‌اند. میزان انتخاب هر تکواژ به تفکیک سوالات مذکور به‌صورت جداول زیر است.

جدول ۹ آمار توصیفی نتایج آزمون سؤال 11a1

سطح معنا- داری	yone	yo	ne	هیچ- کدام	تعداد	ملیت
ایرانی	۵	۲۳	۱۹	۱۲	تعداد	۰.۰۰۰
	۸/۵	۳۹	۳۲/۲	۲۰/۳	درصد	
ژاپنی	۲	۷	۴۴	۴	تعداد	۰.۰۰۰
	۳/۵	۱۲/۳	۷۷/۲	۷	درصد	

جدول ۱۰ آمار توصیفی نتایج آزمون آماری سؤال 12b1

سطح معنادار ی	yone	yo	ne	هیچ- کدام	تعداد	ملیت
ایرانی	۳	۱۱	۴۲	۳	تعداد	۰.۰۰۳
	۵/۱	۱۸/۶	۷۱/۲	۵/۱	در صد	
ژاپنی	۲	۰	۵۴	۱	تعداد	۰.۰۰۳
	۳/۵	۰	۹۴/۷	۱/۸	در صد	

جدول ۱۱ آمار توصیفی نتایج آزمون آماری سؤال 16a1

سطح معنا- داری	yone	yo	ne	هیچ- کدام	تعداد	ملیت
ایرانی	۶	۲۵	۱۵	۱۳	تعداد	۰.۰۰۰
	۱۰/۲	۴۲/۴	۲۵/۴	۲۲	درصد	
ژاپنی	۰	۱۸	۳۴	۵	تعداد	۰.۰۰۰
	۰	۳۱/۶	۵۹/۶	۸/۸	درصد	

جدول ۱۲ آمار توصیفی نتایج آزمون آماری سؤال 17a1

سطح معنا- داری	yone	yo	ne	هیچ- کدام	تعداد	ملیت
ایرانی	۴	۲۴	۱۱	۲۰	تعداد	۰.۰۰۱
	۶/۸	۴۰/۷	۱۸/۶	۳۳/۹	درصد	
ژاپنی	۶	۹	۲۹	۱۳	تعداد	۰.۰۰۱
	۱۰/۵	۱۵/۸	۵۰/۹	۲۲/۸	درصد	

پاسخ‌های مرتبط با تکواژ «yone»

در تحلیل پاسخ‌های مرتبط با تکواژ «yone»، به‌ویژه در پاسخ سؤال‌های 26a1, 15b1 میان پاسخ‌های گویشوران ژاپنی و زبان‌آموزان ایرانی تفاوت‌های معناداری مشاهده گردید. میزان انتخاب هر تکواژ به تفکیک سوالات مذکور به‌صورت جداول زیر است.

جدول ۱۳ آمار توصیفی نتایج آزمون آماری سؤال 15b1

ملیت	تعداد	هیچ کدام	ne	yo	yon e	سطح معناداری
ایران	تعداد	۱۷	۷	۳۳	۲	۰.۰۰۰
	در صد	۲۸/۸	۱۱/۹	۵۵/۹	۳/۴	
ژاپنی	تعداد	۱۵	۰	۱۷	۲۵	۰.۰۰۰
	در صد	۲۶/۳	۰	۲۹/۸	۴۳/۹	

جدول ۱۴ آمار توصیفی نتایج آزمون آماری سؤال 26a1

ملیت	تعداد	هیچ-کدام	ne	yo	yone	سطح معناداری
ایرانی	تعداد	۲	۲۱	۱۴	۲۲	۰.۰۰۱
	درصد	۳/۴	۳۵/۶	۲۳/۷	۳۷/۳	
ژاپنی	تعداد	۲	۱۰	۳	۴۲	۰.۰۰۱
	درصد	۳/۵	۱۷/۵	۵/۳	۷۳/۷	

۵. بحث و بررسی

خطاهای مرتبط با تکواژ «yo»

الف: «yo» برای برانگیختن توجه شنونده

در سؤال 3a1، عبارت «saifu ga occhisō desu...» (کیف پولتون داره میافته...)، به کار رفته و انتخاب «yo» توسط ژاپنی‌ها ۹۳٪ و ایرانیان ۵۴/۲٪ است. این شرایط در سؤال 23b2 که گوینده در جواب سؤال «ryoko no hiyō wa 50 man en de jūbun desu ka?» (برای هزینه سفر ۵۰ هزار یین کافیه؟) پاسخ می‌دهد، «jūbun da to omoimasu...» (فکر می‌کنم کافی باشه...)، نیز تکرار شده و اکثر پاسخ‌دهندگان ژاپنی «yo» و ایرانی‌ها «ne» را انتخاب کرده‌اند. (گروه مطالعات دستور توصیفی ژاپنی، ۲۰۰۳) با آوردن مثالی این کارکرد را این‌گونه توضیح می‌دهد. فرض کنید کیف پولی را می‌بینید که به زمین افتاده است؛ در این شرایط می‌توان رو به شنونده، جمله «a,saifū ga ochi te

iru» (ا به کیف پول افتاده!) استفاده نمود. اما در صورتی که کیف متعلق به شنونده باشد، در انتهای جمله باید تکواژ «yo» استفاده نمود. یعنی در مواقعی که گوینده از اطلاعاتی که مرتبط با شنونده است آگاهی دارد و پیش‌بینی می‌کند شنونده از آن آگاهی ندارد، باید از تکواژ «yo» استفاده کند و در صورت عدم استفاده، جمله صورتی غیرطبیعی پیدا می‌کند.

ب: «yo» برای مطالبه آگاهی و تشخیص

در سؤال 17a2، عبارت «...dokoka tabe ni ikō» (بریم جایی چیزی بخوریم)، آمده است؛ بسیاری از گویشوران ژاپنی برای آن گزینه «yo» و زبان‌آموزان ایرانی گزینه «هیچ-کدام» را برگزیده‌اند. از دیدگاه (یامادا، ۲۰۰۶) در مواقعی که گوینده می‌داند شنونده اطلاعاتی نسبت به محتوای صحبت‌های او ندارد، برای آگاه کردن مخاطب از محتوای صحبت‌های خود در انتهای جمله از «yo» استفاده می‌کند. در جمله مذکور از فعل «ikō kei» یا «افعال ارادی» استفاده شده است که برای پیشنهاد و دعوت از طرف مقابل برای همراهی در انجام کاری، به کار می‌رود. به نظر می‌رسد در کتب آموزشی دستور زبان ژاپنی به ترکیب «yo» با جملات «ikō kei» چندان پرداخته نشده و این ترکیب برای زبان‌آموزان ترکیبی ناشناخته است.

ج: «yo» برای تأکید بر اراده و خواست گوینده

در سؤال 10b1، عبارت «zettai iki tai to omo tte itan desu...» (هر طور شده می‌خواستم بیایم)، آمده است. یکی از کارکردهایی که (هان و ایچینوسه، ۲۰۱۱) برای «yo» قائلند «تأکید بر اراده و خواست گوینده» است. در این عبارت در ابتدای جمله قید «zettai» به معنای «حتماً، قطعاً» به کار رفته است که برای تأکید بر تحقق گزاره و خواست گوینده است، از این رو «yo»، گزینه مناسب است. اما پاسخ‌ها نشان می‌دهد که ۱۳/۶٪ از زبان‌آموزان ایرانی برای این عبارت، تکواژ «ne» را انتخاب نموده‌اند؛ در مقابل هیچ‌یک از گویشوران ژاپنی این گزینه را انتخاب نکرده‌اند.

د: «yo» برای ابراز رضایت و موافقت

در پرسش 18b1 پرسش‌نامه، عبارت «wakatta ī...» (متوجه شدم، باشه..) آمده است که گزینه مناسب برای آن «yo» با کارکرد ابراز رضایت و موافقت است. ۹۴/۷٪ از پاسخ‌دهندگان ژاپنی «yo» را برای آن انتخاب کرده‌اند که این میزان برای زبان‌آموزان ایرانی ۵۴/۲٪ بوده است. در پرسش 14b1 که عبارت «sō nan desu...» (همین‌طور...) آمده است نیز وضعیت یکسان است؛ درحالی‌که انتخاب ۷۳/۷٪ ژاپنی‌ها تکواژ «yo» بوده است، ۴۷/۵٪ زبان‌آموزان ایرانی تکواژ «ne» و ۲۵/۴٪ تکواژ «yo» را برگزیده‌اند. با وجود تمایل زیاد به کاربرد تکواژ «ne» بین زبان‌آموزان ایرانی، بر اساس تحقیق (گروه مطالعات دستور توصیفی ژاپنی، ۲۰۰۳)، دو عبارت «wakatta ī...» و «sō nan desu...» به روشنی بیانگر «قصد اجابت» درخواست مخاطب است و گزینه «yo» برای آن از سایر گزینه‌ها مناسب‌تر است.

ه: «yo» برای مطالبه اصلاح و تغییر

در پرسش 18a1، عبارت «kondo, watashi mo tsure te itte...» آمده است. ۶۸/۴٪ از گویشوران ژاپنی برای این سؤال تکواژ «yo» را انتخاب نموده‌اند که بیانگر «دستور اجباری» بوده و در مقابل ۳۵/۶٪ از پاسخ‌دهندگان ایرانی «yo» و سپس ۳۷/۳٪ آنان «ne» را برگزیده‌اند. همان‌گونه که قبلاً ذکر شد، (یامادا، ۲۰۰۶) معتقد است این کاربرد، بسته به گفتار ممکن است برای «اجبار به اصلاح»، «انتقاد» و «دستور اجباری» نیز به کار رود؛ میزان انتخاب «yo»، حکایت از عدم آگاهی برخی زبان‌آموزان نسبت به این کارکرد دارد.

خطاهای مرتبط با تکواژ «ne»

الف: «ne» برای ابراز موافقت و هم‌نظری

در سؤال 12b1، عبارت «sore wa ī desu...» (این خوبه...) به کار رفته است که ۹۴/۷٪ از پاسخ‌دهندگان ژاپنی برای آن تکواژ «ne» نشانگر رضایت و هم‌نظری را انتخاب کرده‌اند و میزان انتخاب «yo» ۰٪ بوده است. در مقابل ۱۸/۶٪ از زبان‌آموزان ایرانی تکواژ «yo» که برای این عبارت نامناسب است را برگزیده‌اند. از دیدگاه (شیون، ۲۰۱۰) عدم کاربرد «ne» در هنگام موافقت در با نظر یا عقیده طرف مقابل، شکلی

غیرطبیعی به گفتار می‌دهد. از این‌رو درصد بالایی از گویشوران ژاپنی، آن را انتخاب کرده‌اند، اما به نظر می‌رسد، بعضی از زبان‌آموزان ایرانی درک کافی نسبت به شناخت گوینده از اهمیت گزاره جمله ندارند.

ب: «ne» برای مطالبه رضایت ظاهری

در سؤال 11a1 پرسش‌نامه، عبارت «byōin ni ikō...» (بیا بریم بیمارستان...) آمده است که بیش از ۷۷/۲٪ ژاپنی‌ها برای آن «ne» با کارکرد «درخواست اقدام و عمل» را انتخاب کرده‌اند. به اعتقاد شیون گوینده درخواست‌های عمل، مانند توصیه‌ها، تشویق‌ها و یا انتظارات را به‌صورت امری یا نهی به شنونده بیان می‌کند و جمله را با استفاده از «ne» تلطیف بخشیده و ملایم‌تر می‌کند. از آنجا که در این گفتگوی کوتاه، مخاطب کودک بوده، دلیل انتخاب آن «ne» ملایم کردن لحن گفتار نسبت به اوست. در مقابل، انتخاب تکواژ «yo» توسط زبان‌آموزان ایرانی ۳۹٪ بوده است. از سوی دیگر، در سؤال 16a1 که عبارت «chotto yūbinkyoku made itte kuru...» (یه سر میرم پست‌خونه و میام..) آمده است و انتخاب ۵۹/۶٪ از ژاپنی‌ها «ne» با کارکرد «نشان دادن اراده و خواست» و بیشترین انتخاب زبان‌آموزان ایرانی «yo» با ۴۲/۴٪ بوده است.

ج: «ne» برای خودتأییدی

در سؤال 17a1، عبارت «onaka ga sui ta...» (گرسنم شد...) آمده است. بر اساس دیدگاه (شیون، ۲۰۱۰) در این عبارت، تأکید گوینده بر خود اوست و قصد شنونده در نظر گرفته نمی‌شود. بیش از نیمی از ژاپنی‌ها، یعنی ۵۰/۹٪ «ne» با کارکرد «خودتأییدی» را برگزیده‌اند و این مقدار در زبان‌آموزان ایرانی ۱۸/۶٪ است.

خطاهای مرتبط با تکواژ «yone»

الف: «yone» برای مواقعی که فرد سعی در ارائه توضیح به مخاطب دارد

در سؤال 15b1 و در عبارت «otōto to kenka shita n da...» (با برادر کوچکم دعوا کردم...)، ۴۳/۹٪ از ژاپنی‌ها تکواژ «yone» را برگزیده‌اند، در مقابل، میزان انتخاب این

تکواژ توسط زبان‌آموزان ایرانی فقط ۳/۴٪ بوده است. همان-گونه که قبلاً ذکر شد، در این‌گونه جملات باید قبل از «yone» عنصر دستوری «moda (nda)» به کار رود، شیون معتقد است، در صورت عدم کاربرد آن، جمله شکل غیرطبیعی خواهد داشت.

ب: «yone» برای مواقعی که فرد می‌خواهد در مورد یک پیش‌فرض تأیید دریافت کند

در سؤال، که عبارت «kare wa kyonen no pāti ni ko (na kata (yone)...» «اون مهمونی پارسال هم نیومد (دیگه نه؟)» آمده است، که بر اساس تعریف گروه مطالعات دستور توصیفی ژاپنی که قبلاً ذکر شد، در این عبارت، گوینده در ارتباط با مسئله «نیامدن فرد مورد نظر به مهمانی سال گذشته» پیش فرضی دارد اما در پی دریافت تأیید از مخاطب است که نسبت به آن اطلاعات دقیقی دارد. ۷۳/۷٪ از گویشوران ژاپنی «yone» را برگزیده‌اند، درحالی‌که، پاسخ‌دهندگان ایرانی ۳۵/۶٪ گزینه‌ی «ne» و ۳۷/۳٪ «yone» را انتخاب کرده‌اند.

۶. بررسی علل خطا

(کشاورز، ۲۰۰۹) با توجه به منبع خطاهای زبانی، پنج نوع خطا در نظر می‌گیرد که عبارت است از ۱. خطاهای بین‌زبانی ۲. خطاهای درون‌زبانی ۳. خطاهای القایی ۴. راهبردهای یادگیری ۵. راهبردهای ارتباطی. وی خطاهای بین‌زبانی را عامل اصلی خطای زبان‌آموزان می‌داند. این خطاها نتیجه انتقال عناصر آوایی، ساختوازی، واژگانی - معنایی، دستوری و سبکی زبان مادری در زبان مقصد است. خطاهای درون-زبانی نتیجه انتقال منفی و تداخل در درون زبان مقصد است؛ در مراحل نخست یادگیری زبان دوم، انتقال بین‌زبانی بیشتر رخ می‌دهد، اما وقتی زبان‌آموز به یادگیری قسمت‌های مختلف نظام جدید می‌پردازد، انتقال درون زبانی نمود بیشتری پیدا می‌کند. از نظر کشاورز، سومین گروه، خطاهای القایی هستند؛ این خطاها از رویه‌های آموزشی موجود در منابع یا رویه‌های به کار گرفته شده توسط معلم ناشی می‌شوند. چهارمین منبع خطا راهبرد یادگیری است؛ تعمیم

افراطی و انتقال قواعد زبان مادری دو نوع راهبرد یادگیری است و نوع دیگر آن، ساده‌سازی است که زبان‌آموز برای کاهش زبان مقصد به نظام ساده‌تر به کار می‌برد. پنجمین منبع خطا یعنی، راهبردهای ارتباطی، روش‌هایی است که زبان‌آموز به منظور افزایش پیام‌رسانی به کار می‌برد. در این بخش، با نگاهی به دسته‌بندی کشاورز، به بررسی علل احتمالی خطاهای زبان‌آموزان ایرانی می‌پردازیم.

عدم شناخت کارکرد وجهی تکواژها

وجهیت دارای زیر گروه‌های مختلفی از جمله «وجه نگرش گفتاری» است که تکواژهای ژاپنی به این گروه تعلق دارند. همگی تکواژها دارای کارکرد وجهی هستند که قوانین پیچیده‌ای برای آنها وجود دارد و عملکرد «ساماندهی به ارائه اطلاعات» را به عهده دارند. به‌عنوان مثال، اگر فعل امری «ki te» (بیا) با تکواژ «yo» همراه شود، غیر از انتقال معنای «می-خواهم که بیایی»، نگرش گوینده مبنی بر «سرعت» و «توجه» و غیره به‌عنوان اطلاعات جدید به شنونده منتقل می‌شود. از این‌رو، بر اساس دیدگاه کشاورز می‌توان گفت، یکی دیگر از علل خطای زبان‌آموزان ایرانی ناشی از این ویژگی تکواژهای مذکور و عدم آگاهی از آن و تداخل در درون زبان مقصد است.

عدم ارائه توضیحات در منابع و خطاهای ناشی از رویه‌های آموزشی

همان‌گونه که ذکر شد، از دیدگاه کشاورز گروه دیگری از خطاها، خطاهای القایی هستند؛ خطاها از رویه‌های آموزشی موجود در منابع یا رویه‌های به کار گرفته شده توسط مدرس ناشی می‌شوند، بر این اساس یکی دیگر از عللی که برای بروز خطا در زبان‌آموزان ایرانی نیز متصور است مرتبط با منابع آموزشی و عدم ارائه توضیحات در مورد کارکردهای این تکواژها در این منابع و پرداخته نشدن به آموزش آنها است. در این بخش به چگونگی پرداخته شدن به این تکواژها در نسخه ژاپنی جلدهای مقدماتی دو منبع آموزشی مورد کاربرد برای آموزش زبان‌آموزان ایرانی، با عنوان «[minano](#)» و «[nihongo](#)» و «[manabō nihongo](#)» می‌پردازیم.

جدول ۱۵ میزان کاربرد تکواژهای «yo»، «ne» و «yone» در کتاب-های سطح مقدماتی «minano nihongo» و مقدماتی و پیش متوسطه «manabō nihongo»

مجموع	میزان کاربرد yone	میزان کاربرد ne	میزان کاربرد yo	کتاب درسی
۹۹	۰	۷۴	۲۵	Minano Nihongo shokyu 1
۲۷۵	۰	۱۷۳	۱۰۲	Minano Nihongo shokyu 2
۱۸۲	۱	۱۰۶	۷۵	Manabō Nihongo shokyu 1
۳۲۶	۷	۱۵۱	۱۶۸	Manabō Nihongo shokyu 2
۱۶۱	۶	۷۴	۸۱	Manabō Nihongo shochukyu

بر اساس جدول فوق، در دو جلد مقدماتی کتاب «minano nihongo»، هیچ‌گاه تکواژ «yone» به کار نرفته است، بدین معنا که در این سطح کتاب این تکواژ آموزش داده نمی‌شود؛ در ارتباط با دو تکواژ دیگر نیز با وجود کاربرد در این منابع، هیچ‌گونه توضیحی در ارتباط با نحوه به‌کارگیری، ویژگی‌ها و تفاوت‌های آنها به چشم نمی‌خورد. در دو جلد مقدماتی و جلد پیش‌مقدماتی «manabō nihongo» نیز شرایط مشابهی دیده می‌شود. با وجود پر بسامد بودن این تکواژها، به‌ویژه دو تکواژ «yo» و «ne» در این سه جلد، هیچ توضیحی راجع به روش‌های استفاده و یا تفاوت آنها با یکدیگر (شامل تمامی کارکردها) ارائه نشده است و به نظر می‌رسد که آموزش تکواژها به تبعیت از رویکرد منابع آموزشی مورد استفاده، از سوی مدرسین زبان ژاپنی نیز جدی گرفته نمی‌شود.

کارکردهای متعدد و مشابه تکواژها

همان‌گونه که قبلاً ذکر شد، تکواژ «yo» برای «برانگیختن توجه»، «مطالبه آگاهی و تشخیص»، تأکید بر اراده و

خواست»، «ابراز رضایت و موافقت» و «درخواست اصلاح»، تکواژ «ne» برای «ابراز موافقت و هم‌نظری»، «خودتأییدی» و «مطالبه رضایت ظاهری» و تکواژ «yone» برای «دریافت تأیید برای یک پیش‌فرض» و «ارائه توضیح به مخاطب» به کار می‌روند. تنوع کارکردها و عدم آگاهی از تفاوت‌های ظریفی که میان آنها وجود دارد می‌تواند یکی دیگر از علل خطا، با منشاء انتقال درون‌زبانی یعنی تأثیر یک واحد در زبان مقصد بر واحدی دیگر باشد.

منحصربه‌فرد بودن ویژگی‌های تکواژهای ژاپنی

یکی دیگر از عواملی که شاید بتوان آن را در مقوله خطاهای درون‌زبانی جای داد، منحصربه‌فرد بودن ویژگی‌های تکواژهای ژاپنی است. (موری‌یا، ۲۰۰۶) تکواژهای زبان ژاپنی را دارای ویژگی‌های منحصربه‌فرد می‌داند که در سایر زبان‌ها به ندرت می‌توان تکواژهایی با ویژگی‌های مشابه آنها یافت. در فارسی نیز غیر از موارد معدودی، به‌سختی می‌توان برای این تکواژها معادلی یافت. بنابراین تکواژهای زبان ژاپنی، برای زبان‌آموزان مقوله‌ای جدید است که اکثر آنها در یادگیری و کاربرد آن با چالش مواجه می‌شوند.

۷. نتیجه‌گیری

همان‌گونه که از واکاوی نتایج این پژوهش روشن گردید، در ارتباط با تکواژ «yo»، بیشترین خطا در تشخیص کارکرد «برانگیختن توجه»، «مطالبه آگاهی و تشخیص»، تأکید بر اراده و خواست»، «ابراز رضایت و موافقت» و «درخواست اصلاح»، در ارتباط با تکواژ «ne»، در تشخیص کارکردهای «ابراز موافقت و هم‌نظری»، «خودتأییدی» و «مطالبه رضایت ظاهری»، در ارتباط با تکواژ «yone»، در تشخیص «دریافت تأیید برای یک پیش‌فرض» و «ارائه توضیح به مخاطب» رخ داده بود. همچنین با بررسی منشاء خطا بر اساس شاخصه‌های (کشاوری، ۲۰۰۹) مشخص گردید عواملی نظیر «عدم شناخت کارکرد وجهی تکواژها»، «عدم ارائه توضیحات در منابع و خطاهای ناشی از رویه‌های آموزشی»، «کارکردهای متعدد و مشابه این تکواژها» و «منحصربه‌فرد بودن ویژگی‌های تکواژهای ژاپنی» از عوامل دخیل در بروز خطا و عدم کاربرد صحیح آنها توسط زبان‌آموزان ایرانی هستند. بنابراین نیاز است برای رفع این عوامل، به چگونگی آموزش این تکواژها

1-3, Tokyo: Senmon Kyouiku Publishing Co Ltd.

Members of Descriptive study of Japanese grammar Study Group. (2003). *Modern Japanese Grammar 4 Part 8 Modality*. Descriptive study of Japanese grammar Study Group (ed.): Kuroshio Press. *Minnano Nihongo; Japanese for All* (1998). Vol 1-2, Tokyo: Surienetwork Publishing.

Moghadam Kiya, R. & Hosseini, A. (2020). A comparative study of augmentation processes in Persian and Japanese Languages Based on the Theory of Evaluative Morphology. *Journal of Foreign Language Research*, 10 (2), 434-447. <https://doi.org/10.22059/jflr.2020.305146.733>

Moradi, F. (2020). An Analysis of Errors Committed by Iranian Language Learners of Japanese language in the Usage of Passive Form in Japanese. *Journal of Foreign Language Research*, 10 (2), 422-433. <https://doi.org/10.22059/jflr.2020.301601.726>

Moriya, M. (2006). Usage of Japanese Discourse Tags from the Viewpoint of Cognitive Linguistics. *Studies in Japanese language and Japanese literature 1*, 16, pp. 19-32.

Moriyama, T. & Nitta, Y. & Kudou, H. & Masao, T. (ed.). (2001). *Modality [Japanese Grammar 3]*. Iwanami Shoten Press.

Murayama, Y. (1993). Co-occurrence of sentence-final particles. *Information and Communication Studies*, 14, pp.27-33.

Saigo, H. (2012). A study on the utterance chain effect of final particles "ne", "yo" and "yone": - Based on discourse completion task results - *Kansai University Japanese Language and Culture Program Preparatory Course Papers in Teaching Japanese as a Foreign Language*, 22, pp.97-118

Xiong, Y. (2010). The Function and Chinese Translation of the Sentence-final Particle NE Appeared in the Japanese Language Textbooks for Elementary Level. *Studies in Japanese Language and Japanese Language Teaching*, pp.207-226.

Yamada, K. (2006). A Study in the Use of Sentence Final Particle "Yo" by Chinese Speaking Learners-From the Comparative Study on Sentence Final Particle in Japanese and Chinese. *Waseda journal of Japanese applied linguistics*, 8, pp.123-135.

توجه بیشتری شده و در کلاس‌های آموزشی، فارغ از رویکرد منابع درسی، زمانی برای تدریس ویژگی‌ها، کارکردها و تفاوت‌های آنها اختصاص یابد. البته به منظور کاربرد مناسب و طبیعی تکواژها، نه فقط شناخت ویژگی‌ها و کارکردهای دستوری آنها، بلکه شناخت عملکرد وجهی تکواژها و جامعه-شناسی زبان ژاپنی نیز ضروری است؛ چرا که کاربرد طبیعی و درست آنها بستگی به موقعیت و شرایط گفتگو و وضعیت گفتارگوینده دارد. از این رو برای زبان‌آموزانی که خارج از کشور ژاپن، زبان ژاپنی را می‌آموزند، دشوار به نظر می‌رسد که بتوانند همانند یک گویشور زبان آنها را درک کرده یا به کار برند. بنابراین، در هنگام تدریس این تکواژها، برای ایجاد درک کامل از تمامی عملکردهای آنها برای زبان‌آموزان، به جای روش‌های معمول، یعنی اکتفا به توضیح کاربردهای متداول به صورت مجزا و ذکر چند مثال، بایستی با ساماندهی حالات مختلف گفتار بر اساس کارکردهای این سه تکواژ و همچنین مقایسه ویژگی‌های بیانات و گفتار طبیعی که این تکواژها در آنها به کار رفته است، تفاوت‌های ظریفی که بین آنها وجود دارد برای زبان‌آموزان روشن شود. به علاوه، برای فهم و تثبیت ویژگی‌های لحن و آهنگ و همچنین مفاهیم این تکواژها در هریک از کارکردهای آنها در ذهن زبان‌آموزان، استفاده از انیمیشن، فیلم، سریال و برنامه‌های رادیویی و تلویزیونی و غیره به عنوان مواد آموزشی در کلاس و تمرین مکالمه بر اساس این مطالب روشی مؤثر به نظر می‌رسد.

فهرست منابع

Han, B. & Ichinose, T. (2011). A Study on Correspondence between Japanese Final Particles and Chinese modal particles -Take the final particles "yo", "ne" and "yone" in Japanese textbooks as an example-. *Miyagi University of Education. Research Center for Education in International Understanding*, 7, pp. 53-72.

Keshavarz, M. (2009). *Errors Analysis*. Samt Press.

Lee, S. (2006). The Final particles "ne", "yo" and "yone" in Japanese discussions: Differences between Japanese native speakers and Korean learners. *Studia linguistica*, 14, pp. 41-71. <https://doi.org/10.18999/stul.14.41>

Manabō Nihongo; Textbook Ad hoc for Japanese Language Education (2005). Vol.

- Yonezawa, M. (2005). A study of Frequency and Gender in the Use of Sentence-Final Particles in some. *Bulletin of Center for Japanese Language Doshisha University*, 5, pp. 49-60.
- Zheng, Ei. (2020). An Overview of Studies of Japanese Sentence Final Particles and Research on Acquisition of Those Particles by Learners of Japanese. *Global studies*, 4, pp. 93-112.